

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΙΚΙΑ ΤΩΝ ΤΟΝΩΝ

“Όπως είναι γνωστό, τὸ γλωσσικὸ ζήτημα ὅλο σάλου δημιουργεῖ μέσ’ τῆ Νεοελληνικῆ μας ἱστορία. Τὸν τελευταῖο σάλο τὸν ἐδημιούργησε ἐδῶ καὶ δυὸ τρία χρόνια μὲ τῆ «Δίκη» καὶ τὴν «Ἀντιδικία» τῶν τόνων.

Εἶναι δυὸ σοφὰ βιβλία ποὺ μ’ αὐτά, ὅσο κι ἂν ἦταν ἀπευκτέες καὶ γιὰ μερικοὺς καὶ ὀδυνηρὸς ὁ θόρυβος ποὺ προκλήθηκε μέσ’ τὸν πνευματικὸ κόσμον τῆς χώρας, συντελέστηκε μιὰ πρόοδος σημαντικὴ, μιὰ προώθηση, γιὰ νὰ μεταχειριστῶ τῆ λέξη τῆς ἐποχῆς, τοῦ θρυλικοῦ γλωσσικοῦ μας ζητήματος πρὸς τὴ λύση του, γιὰτὶ καθὼς τὸ καθένα ἀπ’ τὰ δυὸ αὐτὰ βιβλία ἀντιπροσωπεύει τὶς ὀξύτερες ἀντιθέσεις καὶ ἀκρότητες—ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων—τῆς κάθε μιᾶς ἀπὸ τὶς δυὸ ἀντίθετες παρατάξεις, τὸ διάβασμα καὶ τῶν δυὸ μαζί ὀδηγεῖ φυσικὰ καὶ ἀβίαστα στὸ μέσον ὄρον, ποὺ πάντα βέβαια, μὰ πολὺ περισσότερο στὴν περίπτωσιν τούτη, βρίσκεται κοντήτερα στὴν ἀλήθειαν καὶ στὴν πραγματικότηταν.

Ὁ σεβαστικὸς συνομιλητῆς σας τῆς στιγμῆς αὐτῆς μιλεῖ καὶ γράφει τὸ ἴδιο ἄνετα καὶ, κατὰ τὴ δύναμίν του, ἄρτια καὶ τὴν καθαρεύουσαν καὶ τὴ δημοτικὴν. Κι’ ἔχει διαπιστώσει ἀπὸ προσωπικὴ του πείρα πὼς αὐτὸ ἀποτελεῖ μιὰ δυνατότητα ἔλων σχεδὸν ἐκείνων ποὺ ἀσχολοῦνται ὀπωσδήποτε μὲ τὰ νεοελληνικὰ πνευματικὰ πράγματα. Αὐριο, σὲ δυὸ τρεῖς γενεές—δὲ μπορεῖ κανεὶς μὲ ἀκρίβειαν νὰ τὸ προσδιορίσῃ—ὅταν ἡ σημερινὴ καθαρεύουσα, πολὺ πῖο ἀπλὴ ἀπὸ τὴν καθαρεύουσαν ποὺ ἦτανε σὲ χρῆσιν ἐδῶ καὶ σαράντα χρόνια, ἀπλοποιῆθῃ ἀκόμα, κι’ ὅταν ἡ δημοτικὴ ἀποκτήσῃ κάποια πειθαρχίαν στὸ τυπικὸ τῆς καὶ σὲ μερικὰ φθολογικὰ—στὶς μόνες δηλαδὴ ἐλλείψεις τῆς—τότε, ὄχι μονάχα οἱ ποὺ ὀπωσδήποτε ἀσχολοῦνται μὲ τὰ νεοελληνικὰ πνευματικὰ ζητήματα θὰ τὶς μιλοῦν καὶ θὰ τὶς γράφουν καὶ τὶς δυὸ πῖο εὐκόλα καὶ πῖο ἀβίαστα, ἀλλὰ καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ κόσμου ποὺ θὰ χῆ μιὰ σχετικὴ μόρφωσιν θὰ εἶναι σὲ θέσιν νὰ τὸ κάμῃ αὐτὸ—καὶ θὰ τὸ κάμῃ σὰν κάτι φυσικὸ καὶ αὐτονόητον. Καὶ μεθαύριο, σὲ τρεῖς τέσσαρες γενεές—δὲ μπορεῖ κανεὶς μὲ ἀκρίβειαν νὰ τὸ προσδιορίσῃ—ὅταν ἡ σημερινὴ καθαρεύουσα σὲ ἐλάχιστα σημεῖα θὰ διαφέρῃ ἀπὸ τὴ δημοτικὴν· κ’ ἡ δημοτικὴ

τὸ ἴδιο: σὲ ἐλάχιστα σημεῖα θὰ διαφέρῃ ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, τότε ὅλος ὁ κόσμος ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ μόρφωσή του, ἀπὸ τὴν ἡλικία του κι' ἀπὸ κάθε ἄλλη προϋπόθεση, ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος θὰ μπορῇ νὰ μιλῇ καὶ νὰ γράφῃ φυσικὰ καὶ ἀβίαστα καὶ τὴν καθαρεύουσα καὶ τὴ δημοτικὴ—πού θὰ εἶναι πιά ἴδιες *comme deux gouttes d'eau*, πού λέει κι' ὁ Μολιέρος. Καὶ ὁ κόσμος ἐκεῖνος δὲν θὰ ἔχῃ πλέον τὸ αἷσθημα διαφορᾶς στὴ γλῶσσα—τὴ διαφορὰ θὰ τὴ μαθαίνῃ μόνο ἀπὸ τὴν ἱστορία. Τότε δὲ θὰ ὑπάρχῃ γλωσσικὸ ζήτημα.

Ἔτσι θὰ λυθῇ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα· γιατί εἶναι τέτοιο ἀπὸ τὴ φύση του, πού νὰ μὴν ἐπιδέχεται λύσεις ἐκ τῶν ἄνω, λύσεις βίας, νόμου, συνθήκης, θέλομε δὲ θέλομε, ἔτσι θὰ λυθῇ. Ἐν τῷ μεταξύ δὲ μᾶς ἐμποδίζει τίποτε νὰ καυγαδίζουμε κάθε τόσο γιὰ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀφοῦ ἄλλωστε τὸ ἐριστικὸ καὶ φατριαστικὸ πνεῦμα ἀποτελεῖ τὴν πιὸ ἔκτυπη ἐκδήλωση τοῦ φυλετικιοῦ μας χαρακτήρα. Ἄς καυγαδίζουμε. Ἔτσι, καὶ ὁμολογοῦν πρὸς τὸ χαρακτήρα μας αὐτὸν θὰ εἴμαστε—ἀνάγκη, καὶ θὰ δημιουργοῦμε καὶ μιὰ πνευματικὴν ἀναταραχὴ κάθε τόσο, μιὰν ἔνταση τῶν πνευμάτων πού πάντα, μαζί μὲ τὰ ἄτοπά της, θὰ βγάζῃ καὶ κάτι καλὸ, θὰ φέρῃ καὶ κάποια πρόοδο—ἀπαίτηση.

Αὐτὲς εἶν' οἱ σκέψεις, πού σὰν γενικὸ συμπέρασμα, νὰ ποῦμε, μοῦ γέννησε, σύντομα, ἔτσι, καὶ πρόχειρα ὅπως τὸ ἔγραψα πιὸ πάνω τὸ διάβασμα τῶν δυὸ τούτων βιβλίων τῆς «Δίκης» καὶ τῆς «Ἀντιδικίας» τῶν τόνων.

Ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ σωστὴ θεση τοῦ πράγματος γίνεται νοητὸ καλύτερα ἂν ἀνατρέξῃ κανεὶς στὰ καθέκαστα τῆς δίκης τοῦ Ναυπλίου καὶ παρακόλουθήσῃ κι' αὐτὴν ἐδῶ τοῦ πειθαρχικοῦ Συμβουλίου, ὅπως ἐκτίθεται στὴ «Δίκη» καὶ τὴν «Ἀντιδικία» τῶν τόνων.

ΜΠΑΜΠΗΣ ΝΙΝΤΑΣ